

EGİTİMDE REFORM İÇİN ÖNCE ORTAK AKIL OLUŞTURMAYI ÖNERİYORUZ

Türkiye'de eğitim siyasi çekişmelerin sahnesi olduğu sürece ortak geleceğimiz için vadettiği katkı gerçekleşmeyecek. Önümüzdeki Cumhurbaşkanlığı Seçimi ve 27. Dönem Milletvekili Genel Seçimi sonrası eğitime yaklaşımımızı değiştirmek için bir milada ihtiyacımız var. Türkiye'nin genç nüfusunun oluşturduğu demografik fırsat penceresinin kapanmaya başlamasına sadece yıllar kaldı. Artık siyasi partilerin bir masa etrafında oturarak ortak eğitim hedeflerimiz için siyasi uzlaşa sağlaması ülkemiz için hayati öneme sahip.

Seçimler öncesinde adayların kamuoyuna eğitimde radikal değişiklikler önermesinden önce, bireysel, toplumsal ve coğrafi farklılıkları gözetmeden hepimizi zorlayan sorunlarımıza sabırla, akılla ve beraber çözüm geliştireceklerini söylemelerini duymaya ihtiyacımız var. Adayların, giderek kutuplaşan bir topluma, ardı ardına gelen reformlardan yorgun ve bezgin bir eğitim camiasına, öncelikle güvene dayalı ve tüm paydaşları kapsayan bir ortam sunacaklarına, kararları alırken onların da sesini duyacaklarına söz verdiklerini duymaya ihtiyacımız var.

Eğitimde "Cumhuriyet 100+" hayali kurulmalı ve onu gerçekleştirmeye yönelik ilk adım olarak Türkiye Ulusal Eğitim Stratejisi 2020-2030 geliştirilmelidir. Karşımızdaki bazı zorluklar iyice anlaşılmasın, çözümler üzerinde etrafla

düşünülmeden ve yaptıklarımızın etkisi değerlendirilmeden yola çıkılmamalıdır. Kamunun verdiği kararlarda verinin ön planda olması sağlanmalıdır.

Okula giden çocukların, gelecekte onları bekleyen dünyaya hazırlıksız atılması bir kader olmamalıdır. Ellerinden geleni yaparak çocukların kaderini değiştirmeye gayret eden öğretmenlere "yapabilirim" hissi geri verilmeli ve bunun için onları güçlendirmek önceliklendirilmelidir. Eğitimde artık okulları güçlendirmeye odaklanmalıyız. Adayların öğrenme alanında hem ülkemiz ile dünya arasında hem de okullarımızın arasındaki uçurumu kapatma iddiasında olmasına ihtiyacımız var.

Ülke olarak belirleyeceğimiz ortak eğitim hedefleri etrafında kenetlenerek Birleşmiş Milletler'in 2030 için belirlediği Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri kapsamında herkesin konuşacağı başarı hikayelerinden birini yaratabiliriz. Cumhuriyetin ilkelerine bağlı, kazanımlarından beslenen, güçlü yanlarımızı kullanan ve geleceği sezerek hareket edebilen bir yapı kurgulamak gerekiyor. Bunun için de önce eğitim reformu yapmamız değil, ortak aklımızı harekete geçirmemiz

gerekiyor. Yeni iktidarı bekleyen en büyük fırsat budur.

Eğitim Reformu Girişimi (ERG) olarak, her seçim döneminde olduğu gibi, 24 Haziran 2018'de yapılacak olan Cumhurbaşkanlığı Seçimi ve 27. Dönem Milletvekili Genel Seçimi öncesinde de kapsamlı çalışmalarımızın çıktılarını derleyerek eğitime dair önerilerimizi tüm adaylarla paylaşıyoruz.

ÖNERİLERİMİZİ NEYE DAYANARAK YAPIYORUZ?

» ERG'nin 2018 Seçimleri için hazırladığı belgedeki değerlendirme ve öneriler kurumsal bilgi dağarcığını temel almaktadır. Bu dağarcık, ERG'nin çeşitli paydaşlarla işbirliği içinde gerçekleştirdiği araştırmalara dayanan 122

yayından; paydaşlarla sürekli olarak kurulan diyalogdan, başka kurumların yayınlarına yansıyan eğitime ilişkin bilgilerin değerlendirilmesinden ve eğitim politikasıyla ilgili bütüncül bir çerçeve oluşturma amacıyla yaptığımız sentezlerimizden oluşmaktadır. Önerilerimize temel oluşturan bazı güncel araştırmalarımızı yazının sonunda bulabilirsiniz.

» Bu belgedeki önerilerimizi eğitimdeki eksikliklerimizin farkında olan ve kazanımlarımızı değer olarak gören bir yaklaşımla hazırladık. Özellikle öğrenme uçurumunun kapatılmasına yönelik eylem önerilerinin çoğu mevcut mevzuatın ve daha önce yapılan hazırlıkların etkili olarak uygulamaya geçmesini, böylece pek çok alanda hızlı sonuç alabilmemizi hedefliyor.

» Millî Eğitim Bakanlığı 2015-2019 Stratejik Planı'nın önceliklendirdiği erişim, nitelik ve kurumsal kapasite eksenindeki çoğu hedefin aşağıdaki önerilerimiz ile birlikte uygulanmasıyla bu planın süresini doldurmasını bekleyerek devamlılığı sağlamak mümkün gözüküyor. Niteliğe ilişkin atılacak adımlar hem erişimde kalan son yolu kat etmeye hem de öğrenme çıktılarına iyileştirmeye katkı yapacağı için çarpan etkisi yüksek olacaktır.

» ERG'nin değerlendirmeleri ve önerileri, eğitimdeki zorluklarımıza ancak sabırla, akılla ve beraber ortak çözümler geliştirilebileceği kabulüne dayanmaktadır. Birçok zorluğun arka planını daha iyi anlamak, nedenleri ve çözümleri üzerine paydaşlarla beraber akıl yürütmek gerekmektedir. Strateji geliştirme için ayrılacak iki yıllık bir süre, uygulanabilir, etkili ve sürdürülebilir çözümler geliştirmek ve denemek için makul ve önemli bir yatırım olacaktır.

HEDEF 1 EĞİTİMDE GÜVEN ORTAMININ OLUŞTURULMASI

GEREKÇE: Toplumda yüksek beklentilerin ve endişelerin ortaklaştığı alan olan eğitim, siyasi kutuplaşmadan olumsuz etkileniyor. Paydaşlar arasındaki ötekileştirme

ve güven eksikliği, geleceğimiz için kritik öneme sahip olan eğitimde aynı masada oturmayı ve konuşmayı güçleştiriyor. Bunlara ek olarak, eğitim politikalarındaki istikrarsızlık (örneğin, 20 yılda 10 Millî Eğitim Bakanının değişmiş ve liseye geçişte beş ayrı sistemin denenmiş olması) eğitim camiasında ciddi bir reform yorgunluğu oluşturuyor. Bu bağlamda, adayların göreve geldiklerinde öncelikli olarak eğitimde güvene dayalı ve kapsayıcı bir ortam oluşturmaları zorunludur.

ÖNERİLER

» Eğitim yönetiminin saydamlık, katılımcılık, hesap verebilirlik, etkinlik, hukuka bağlılık ve tutarlılık ilkeleri çerçevesinde hareket etmesi yönünde siyasi ve bürokratik iradenin sağlanması;

» Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) ve sivil toplum kuruluşları arasındaki ilişkilerin kamunun tüm aktörlere eşit durması temelinde şekillenmesi;

» Türkiye'nin tüm okullarına ve öğrencilerine adil bir şekilde değer verilmesi; hiçbir okul türünün diğerinden üstün tutulmaması;

» Tüm çocukların düşünce, vicdan ve din özgürlüklerinin öğrenme ortamlarında güvence altına alınması.

HEDEF 2 ORTAK EĞİTİM HEDEFLERİMİZ İÇİN SİYASİ UZLAŞININ SAĞLANMASI

GEREKÇE: Eğitimin de Anayasa'da olmasını beklediğimize benzer bir toplumsal uzlaşmaya ihtiyacı vardır. Eğitimin amacı ve içeriği, eğitimin yönetiminde kararların merkez-yerel ekseninde nasıl paylaşılacağı, kaynakların nasıl dağıtılacağı gibi konularda toplumsal uzlaşının sağlanması gereklidir. Bu uzlaşımın katılımcı, kapsayıcı ve hak temelli olması elzemdir.

Eğitime ilişkin mevzuatın, Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'yi referans alması, çocuğun iyi olma halini odağa koyması, cinsiyet kimliği ve cinsel yönelim, dil, din, engellilik, göçmen olma vb. farklılıkların tümünü tanıyarak kapsayıcı olması ve her bireyin eşit yurttaşlık hakkına sahip olduğunu vurgulaması ERG açısından olmazsa olmazdır.

Bu amaca yönelik olarak, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin (TBMM) ülkenin dağınık eğitim mevzuatını (özellikle daha sonra çok sayıda değişikliğe uğrayan 1961 tarihli İlköğretim ve Eğitim Kanunu ile 1973 tarihli Millî Eğitim Temel Kanunu olmak üzere) bütüncül bir kanun çerçevesinde toplaması çok değerli bir kazanım olacaktır. Bu yeni eğitim kanunu, toplumun ortak beklentilerine cevap veren ve çağrı yakalayan eğitim politikalarını şekillendirilmekte yürütme erkinin pozisyonunu güçlendirecektir.

ÖNERİLER

» Türkiye'deki tüm çocukların iyi olma halini önceliklendiren ve çağdaş eğitim politikalarının uygulanmasına dayanak oluşturan ilk sivil, bütüncül ve çoğulcu eğitim kanununun hazırlanması;

Azınlık gruplara mensup çocuklar, çalışan çocuklar, sığınmacı ve mülteci çocuklar, tutuklu ve hükümlü çocuklar vb. yeni eğitim kanununda "fırsat ve imkân eşitliği" kapsamında yer almalı.

» Anayasa'ya eğitimin amaçlarında uluslararası sözleşmeleri temel alan bir düzenlemenin eklenmesi; çocuk odaklılığa, çocukların bireysel gelişimini önceliklendirmeye, demokratik bir toplumda etkin katılımı sağlamaya, tüm insan haklarını ve

her durumda gözetilen bireylerin yetiştirilmesine ilişkin amaçlara vurgu yapılması.

HEDEF 3 VERİLERİN ÖN PLANDA OLDUĞU KARAR SÜREÇLERİNİN SAĞLANMASI

GEREKÇE: Eğitimde önemli zorluklarla karşı karşıyayız. Öğrenme çıktılarının iyileştirilmesi, öğretmen açığının kapatılması, ortaöğretimde ve sonrasında okuldan işgücüne geçişi kolaylaştıran beceri öğreniminin yapılandırılması, okul dışında kalan çocuk ve gençlerin kazanılması ve eşitsizliklerle mücadele bunlardan sadece birkaçı. Bu ve diğer zorlukların nedenlerinin araştırmalarla iyice anlaşılması; bugüne kadar yapılan müdahalelerin etkisinin ölçülmesi; sonuçların paydaşlar arasında tartışılması ve yenilikçi ve uygulanabilir çözümlerin geliştirilmesi gerekiyor. Eğitimin bu bağlamda, Birleşmiş Milletler'in 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri ile uyumlu bir şekilde ve bütüncül bir çerçevede iyileştirilmesi için uzun soluklu bir "eğitim stratejisi"ne sahip değiliz.

ÖNERİLER

- » Türkiye Ulusal Eğitim Stratejisi 2020-2030'un hazırlanması;
- » Eğitimdeki zorlukların nedenlerini anlamaya yönelik

araştırmaların yapılması; mevcut politikaların etki değerlendirilmesinin yapılması;

» Araştırmalar temelinde taslak eğitim stratejisinin yazılması; taslağın ülke çapında görüş ve tartışmaya açılması ve ancak ondan sonra eğitim stratejisinin tamamlanması;

» MEB bünyesinde araştırma ve geliştirme kapasitesinin güçlendirilmesi;

» MEB kontrolündeki eğitim verisinin araştırmacılarla paylaşılması için kişisel verilerin korunması mevzuatıyla uyumlu yasal bir çerçeve geliştirilmesi;

» Eğitimde yenilikçi çözümlerin geliştirilmesi için kamu dışı aktörlerle işbirliğinde, özerk statüye sahip bir destek mekanizması ve fonu kurulması ve üniversite-sivil toplum kuruluşları-özel sektör-okul işbirliklerinin kolaylaştırılması için yasal bir çerçeve hazırlanması.

HEDEF 4 ÖĞRENME UÇURUMUNUN KAPANMASI

GEREKÇE: Veriler, eğitim temelde hedeflerinden biri olan "öğrenme"nin ülkemizde tam olarak gerçekleşemediğini gösteriyor. Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı (PISA) verilerine göre, Türkiye'de 15 yaşındaki çocukların %51'i matematikte, %45'i fende, %40'ı okumada temel becerilerden yoksun. Bu oranlar OECD ortalamasının iki katıdır. Son on yılda eğitime daha fazla bütçe ayrıldı, derslik ve öğretmen başına düşen öğrenci sayısı azaldı, okullulaşma oranları -okul öncesi dahil- arttı ve birçok konuda strateji ya da mevzuat geliştirildi. Tüm bu gelişmelere rağmen öğrenme çıktılarının iyileştirilememesi ve okullar arasındaki farkların azaltılmaması ciddi bir uygulama zayıflığına işaret ediyor. Dolayısıyla, etkili bir uygulama için siyasi ve bürokratik irade desteği ve ihtiyaç duyulan mali kaynakların sağlanmasıyla çocuğun öğrenmeye hazır, sağlıklı ve mutlu olmasına; okulun ve öğretmenin güçlenmesine; içeriğin ve ortamların iyileştirilmesine ihtiyaç var.

ÖNERİLER

- » Öğrencinin iyi olma halinin sağlanmasına yönelik eylem önerileri;

1. Tüm çocukların bilişsel, sosyal ve duygusal gelişimi için 1 yıl okul öncesi eğitimin zorunlu ve ücretsiz olması; ihtiyaç duyulan kaynağın Orta Vadeli Program 2019-2021 ve 2019 MEB bütçesi içerisinde taahhüt edilmesi;

Türkiye'de okul öncesi okullulaşma oranı 2016-17 itibarıyla 3-5 yaş grubunda %35,5, 4-5 yaş grubunda %45,7, 5 yaşta ise %58,8'dir. Okul öncesi eğitimin zorunlu hale gelmesinin tekrar gündeme alınması, 5 yaş üzerinde bulunan odağın da 3-4 yaşa çekilmesi öncelikli bir gereksinimdir.

2. Özel Eğitim Hizmetleri
Yönetmeliği'nin işlevselleştirilmesi;
özellikle kaynaştırma eğitiminin
uygulanmasında okul düzeyindeki
engellerin kaldırılması;

MEB verilerine göre, örgün eğitimde özel eğitim hizmetlerinden yararlanan öğrenci sayısının ilkokulda 109.456, ortaokulda 137.751 iken, ortaöğretimde 56.262'ye düşmesi eğitimden kopuşu gösteriyor. UNESCO Küresel Eğitim İzleme Raporu'na göre, Türkiye'de engeli olduğunu belirten 18-24 yaş arası gençlerin okuldan erken ayrılma oranı %60'ın üzerinde. Bu, raporda yer alan 25 Avrupa ülkesi içindeki en yüksek oran.

3. Okullarda ücretsiz içme suyu sağlanması;

» Okulun güçlenmesine yönelik eylem önerileri;

1. Okul Bazlı Bütçeleme
mevzuatının işlevselleştirilmesi;
okulun kaynaklarını kendi ihtiyaçları için doğrudan kullanabilmesini sağlayan mali sistemin, ders dışı etkinlikleri de kapsayacak biçimde genişletilmesi ve etkili uygulanabilmesi için okullarda kapasite geliştirmeye önem verilmesi;

2. Özel okullara verilen öğrenci başına teşvik uygulamasının eşitlik bakış açısıyla gözden geçirilmesi;
bu süreçte teşvikler, hak kazanmış olan öğrenciler için devam ederken sisteme yeni öğrenciler eklenmemesi;

» Öğretim programlarının ve eğitim materyallerinin iyileştirilmesine yönelik eylem önerileri;

1. Öğretim programlarının gözden geçirilmesi;

Öğretim programlarında;

• Dijital çağda ve yeni ekonomide düşünmek, çalışmak ve beraber yaşamak için gereken temel beceri ve yeterliliklere vurgu olmalı;

• Eğitimin hiçbir inancın, kimliğin, siyasi düşüncenin ya da ideolojinin

açık ya da gizli propaganda aracı haline getirilmemesi öncelikli olmalı;

• "Milli kültür", "milli ahlak", "milli gaye" gibi öznel ifadeler toplumun farklı kesimleri de dikkate alınarak hak temelli ve evrensel bir biçimde tanımlanmalı;

• Kadın ve erkeğin rolleriyle ilgili kalıplaşmış kavramlar eğitimin her şeklinden ve kademesinden kaldırılmalı.

2. Ders kitapları ve eğitim materyalleri satın alma sürecinde kararların okullara bırakılması, ilgili bütçenin doğrudan okula gönderilmesi ve eğitim yayıncılığı sektöründe adil ve nitelikli rekabet ortamının sağlanması;

» Öğretmenlerin güçlenmesine yönelik eylem önerileri;

1. Okul Temelli Mesleki Gelişim
modelinin işlevselleştirilmesi;
böylelikle okulların sorunlarını belirleme, çözüm geliştirme ve uygulama kapasitelerinin geliştirilmesi;

2. Öğretmen Strateji Belgesi
2017-2023'te yer alan eylemlerin uygulanmaya başlaması; tartışmalı olan performans değerlendirme

konusunda uygulamaya geçilmeden önce katılımcı bir uzlaşma zemini hazırlanması;

» Eğitim ortamlarının iyileştirilmesine yönelik eylem önerileri;

1. İkili öğretimin sonlanması
hedefine bağlı kalıp derslik yapısını hızlandırarak tüm okullarda tam gün eğitime geçilmesi;

MEB verilerine göre, 2019 yılı sonuna kadar ikili öğretimin kaldırılması için Türkiye genelinde 58 bin 762 ek derslik ihtiyacı bulunuyor. Toplam derslik ihtiyacının 57.132'si temel eğitimde, 1.630'u ise ortaöğretimde. İkili eğitime son verilmesi için ihtiyaç duyulan illerdeki yatırımlar kapsamında 45.306 dersliğin yapımı sürüyor. 2017-18 eğitim-öğretim yılında ilköğretim düzeyinde ikili öğretim oranı %43,04, ortaöğretim düzeyinde %7,36.

2. Temiz okullar için okullara yeterli kaynak ve personel sağlanması; bu konuda belediyelerle işbirliğinin güçlendirilmesi;

ERG ve TEGV tarafından 2014 yılında, 25 ilde TEGV birimlerinde yürütülen ve 1.991 öğrencinin katıldığı "Çocukların Gözünden Okulda Yaşam" araştırmasına katılan her 10 çocuktan 6'sı da tuvaletlerin yeterince temiz olmadığını belirtiyor.

» Okullarda her türlü şiddetin önlenmesi için ilgili mevzuatın özenle uygulanması;

» Okullarda farklılıklara saygının ve güvenin olduğu olumlu bir okul iklimi inşa etmek için okul-aile işbirliğinin artırılması; yeterli ve etkili psikolojik danışma ve rehberlik hizmeti sağlanması; bu hizmetlere ilişkin yönetmeliğin paydaş katılımıyla gözden geçirilmesi.

MEB açıklamalarına göre Türkiye'de görev yapan psikolojik danışman ve rehber sayısı 30.650, bu alandaki açık 8.064'tür. Mevcut durumda psikolojik danışman ve rehber başına 578 öğrenci düşüyor.